

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس

دوره دکتری

تاریخ اهل بیت (ع)

(خاص جامعه المصطفیٰ من العالمیه)

گروه علوم حوزه ای - دانشگاهی

مصوب ششصد و نودمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

مورخ ۸ / ۴ / ۱۳۸۷

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

برنامه آموزشی دوره دکتری تاریخ اهل بیت (ع)

کمیته تخصصی: علوم اجتماعی

گروه: علوم حوزه ای - دانشگاهی

گرایش:

رشته: تاریخ اهل بیت (ع)

کدرشته:

دوره: دکتری

شورای برنامه ریزی در ششصد و نودمین جلسه مورخ ۱۳۸۷/۴/۸ بر اساس طرح دوره دکتری تاریخ اهل بیت (ع) که توسط گروه علوم حوزه ای - دانشگاهی تهیه شده و به تایید رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده و مقرر می دارد:

ماده ۱) برنامه آموزشی دوره دکتری تاریخ اهل بیت (ع) از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند، لازم الاجرا است.

الف: دانشگاهها و موسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می شوند.

ب: موسساتی که با اجازه رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و بر اساس قوانین تاسیس می شوند و بنا بر این تابع مصوبات شورای گسترش آموزش می باشند.

ج: موسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) این برنامه از تاریخ ۸/۴/۸۷ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می شوند لازم الاجرا است.

ماده ۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره دکتری تاریخ اهل بیت (ع) در سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ابلاغ می شود.

رای صادره ششصد و نودمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۸۷/۴/۸
در خصوص برنامه آموزشی تاریخ اهل بیت (ع)

(۱) برنامه آموزشی دوره دکتری تاریخ اهل بیت (ع) که از طرف گروه
پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.
(۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رای صادره ششصد و نودمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۸۷/۴/۸ در مورد
برنامه آموزشی دکتری تاریخ اهل بیت (ع) صحیح است و به مورد اجرا گذاشته شود.

محمد مهدی زاهدی
وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

رجبعلی بیرزویی
دبیر شورای گسترش و برنامه ریزی آموزش عالی

فصل اول

مشخصات کلی

فصل اول: مشخصات کلی دوره‌ی دکتری رشته‌ی تاریخ اهل بیت (ع)

تعریف:

دوره‌ی دکتری تاریخ اهل بیت (ع) بالاترین دوره‌ی تحصیلی تخصصی در زمینه‌ی تاریخ اهل بیت (ع) است که دانش پژوهان مجموعه‌ای هماهنگ از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی را انجام می‌دهند و پس از موفقیت و گذراندن دوره به اخذ مدرک دکتری نایل می‌شوند.

اهداف کلی:

- تربیت محقق و متخصص در رشته مربوط؛
- تربیت استاد برای مقاطع تحصیلی عالی؛
- گسترش مرزهای دانش در رشته تاریخ اهل بیت (ع)؛
- نقد و تبیین روش‌مند و علمی تاریخ اهل بیت (ع)؛
- زمینه‌سازی برای تربیت مجتهد در زمینه تاریخ اهل بیت (ع)؛
- نقد و بررسی تحولات تاریخ اهل بیت (ع) به منظور تشخیص حقایق.

سیاست‌های آموزشی:

- توجه به تعالی اخلاقی و معنوی دانش پژوهان؛
- اهتمام به تقویت روحیه تحقیق در دانش پژوهان با اختصاص حداقل ۳۰٪ زمان واحدها (علاوه بر پایان نامه) به کار پژوهشی؛
- اهتمام به پرورش محققان روز آمد که به تازه‌های جهان دانش در این رشته دست یابند؛
- زمینه‌سازی جهت آگاهی طلاب از جدیدترین مبانی و پیشرفته‌ترین روش‌ها و ابزارهای تحقیق؛
- توجه به رشد توانایی‌های دانش پژوهان در زمینه تدریس، تبلیغ، ترجمه و نویسندگی؛
- تقویت قدرت نقد و مناظره و ارزیابی گرایش‌های گوناگون و پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات جدید در زمینه تاریخ اهل بیت (ع)؛
- اهتمام به نوآوری و تولید فکر و اندیشه در رشته تاریخ اهل بیت (ع).

پذیرش:

- فراگیران این دوره از بین فارغ‌التحصیلان دوره کارشناسی ارشد رشته مربوط بر اساس ضوابط عمومی و اختصاصی پذیرش و انتخاب می‌شوند.
- در صورتی که فراگیران از رشته‌های دیگر بخواهند در این دوره شرکت نمایند، باید طبق مقررات پیش نیازهای لازم را طی نمایند.

طول و شکل دوره :

- طول دوره دکتری با احتساب زمان رساله حداکثر ۵ سال تحصیلی خواهد بود.
- دوره دکتری تاریخ اهل بیت (ع) ۶۰ واحد درسی می باشد.
- هر واحد درسی نظری ۱۶ ساعت و هر واحد درسی عملی ۳۲ ساعت است.
- واحدهای غیر پایان نامه در هر ترم بین ۶-۱۰ واحد ارایه می شود.
- دانش پژوه در این دوره رساله ای به ارزش ۱۸ واحد می گذراند.

محورهای دروس:

ردیف	محورهای دروس	تعداد واحد
۱	دروس حوزوی	۱۶
۲	دروس پیش نیاز	۶
۳	دروس تخصصی	۱۸
۴	رساله علمی	۱۸
	جمع کل	۶۰

نقش و توانایی:

دانش آموختگان این رشته با توانمندی پژوهشی به دست آمده، قادر خواهند بود در مراکز علمی داخل و خارج با نظریه پردازی و تولید دانش به نشر و اعتلای فرهنگ و تمدن اسلامی در رشته تاریخ اهل بیت (ع) بپردازند و به اهداف مورد نظر برسند.

اهمیت و ضرورت:

مکتب تشیع ناملازمات زیادی را در تاریخ اسلام سپری کرده است. شناخت و آگاهی دقیق و تخصصی از مکتب اهل بیت (ع) و جریانات تاریخی آن تأثیر بسزایی بر توسعه آن خواهد داشت. هر گونه برنامه ریزی و تبلیغ اسلامی در راستای این مکتب مبتنی بر اطلاعات تاریخی و علمی از حکومتها، فرقهها و دانشمندان شیعی است. این مهم میسر نمی شود مگر با برگزاری دوره های آموزشی. بنابراین، برگزاری دوره دکتری تاریخ اهل بیت (ع) می تواند بر شناخت و جایگاه جهانی مکتب تشیع مؤثر بوده و در تحلیل و بررسی ریشه های تاریخی مسائل و مشکلات جهان اسلام و مکتب تشیع بصورت روشمند و علمی کمک کند.

فصل دوم

جدا اول دروس

الف) دروس حوزوی:

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز	توضیحات
			جمع	نظری	عملی		
۱	فقه (۱)	۲	۳۲	۳۲	-	با تأکید بر پژوهش	
۲	فقه (۲)	۲	۳۲	۳۲	-	فقه (۱)	با تأکید بر پژوهش
۳	فقه (۳)	۲	۳۲	۳۲	-	فقه (۲)	با تأکید بر پژوهش
۴	فقه (۴)	۲	۳۲	۳۲	-	فقه (۳)	با تأکید بر پژوهش
۵	فقه (۵)	۲	۳۲	۳۲	-	فقه (۴)	با تأکید بر پژوهش
۶	اصول (۱)	۲	۳۲	۳۲	-		با تأکید بر پژوهش
۷	اصول (۲)	۲	۳۲	۳۲	-	اصول (۱)	با تأکید بر پژوهش
۸	اصول (۳)	۲	۳۲	۳۲	-	اصول (۲)	با تأکید بر پژوهش
جمع کل		۱۶	۲۵۶	۲۵۶			

تذکره: ۱۶ واحد دروس حوزوی همان دروس فقه و اصول مورد نظر مرکز می باشد.

ب) عناوین دروس پیش نیاز:

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز	توضیحات
			جمع	نظری	عملی		
۱	مبانی کلامی مهدویت	۲	۳۲	۳۲	-	با تأکید بر قرآن و حدیث	
۲	تحلیل تاریخ اهل بیت (ع)	۲	۳۲	۳۲	-		
۳	مرجعیت علمی اهل بیت (ع)	۲	۳۲	۳۲	-		
جمع کل		۶	۹۶	۹۶	-		

ج) دروس تخصصی تاریخ اهل بیت (ع) :

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	ساعت			بیش نیاز	توضیحات
			جمع	نظری	عملی		
۱	شناخت و نقد منابع	۲	۳۲	۳۲	-		با توجه به نقد منابع اهل سنت
۲	روش تحقیق پیشرفته	۲	۴۸	۱۶	۳۲		با تاکید بر هرمنوتیک و مباحث فلسفه تاریخ
۳	نقد آثار مستشرقان	۲	۳۲	۳۲	-		
۴	ائمه (ع) و ادیان و مذاهب	۲	۳۲	۳۲	-		
۵	تاریخ مهدویت	۲	۳۲	۳۲	-		
۶	اهل بیت (ع) و تمدن اسلامی	۲	۳۲	۳۲	-		
۷	اندیشه های سیاسی اهل بیت (ع)	۲	۳۲	۳۲	-		
۸	بررسی و نقد آراء متفکران معاصر	۲	۳۲	۳۲	-		
۹	جغرافیای انسانی شعبه در زمان ائمه (ع)	۲	۳۲	۳۲	-		
۱۰	رساله علمی	۱۸	۶۴۰	-	۶۴۰		
جمع کل		۳۶	۸۹۶	۲۵۶	۶۷۲		

فصل سوم

سرفصل دروس

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: بررسی و نقد مبانی کلامی مهدویت.

سرفصل دروس:

- مفاهیم اولیه و مباحث مقدماتی
- مؤلفه‌های مهدویت در مکتب امامیه
 - امامت
 - اثنی عشریت
 - لزوم وجود حجت در زمین
 - غیبت
 - پیامدهای اندیشه مهدویت
 - عدم توجه به تشکیل حکومت تا دوره معاصر
 - انتظار
 - خوش بینی به فرجام تاریخ
 - آمیختگی با خرافات
 - ظهور مدعیان فراوان
 - مستندات کلامی اندیشه مهدویت
 - آیات قرآنی
 - روایات پیامبر(ص) و اهل بیت(ع)
 - ادله عقلی
- بررسی مجادلات کلامی معاصر درباره مبانی کلامی مهدویت
- بررسی تطبیقی اندیشه مهدویت در اندیشه امامیه و فرق دیگر اسلامی و ادیان دیگر

منابع پیشنهادی:

- الفصول العشرة في الغيبة؛ شيخ مفيد
- كمال الدين و تمام النعمة؛ شيخ صدوق
- الغيبة؛ شيخ طوسی
- الغيبة؛ نعمانی
- الزام الناصب في اثبات حجة الغائب؛ حاتری
- منتخب الاثر في الامام الثاني عشر؛ لطف الله صافی
- الامامة و المستبصرة من الحيرة؛ علی بن بابویه
- تاریخ الغيبة الكبرى؛ سید محمد صدر
- المهدي المنتظر في الاحاديث الصحيحة؛ نبوی
- الامام المهدي عند اهل السنة؛ فقيه ایمانی
- البيان في اخبار صاحب الزمان؛ محمد يوسف کنجی شافعی
- نور الابصار؛ شبلنجی
- ينابيع المودة؛ قندوزی
- تطور الفكر السياسي الشيعي من السورى الى ولاية الفقيه؛ احمد الكاتب
- پاسخ به شبهات؛ احمد الكاتب
- مكتب در فرآیند تکامل؛ سید حسین مدرسی
- معجم احاديث المهدي
- موعودشناسی و پاسخ به شبهات؛ علی اصغر رضوانی
- مجموعه مجله انتظار
- مهدي موعود؛ علامه مجلسی، ترجمه علی دوانی
- دایرة المعارف تنبیح
- موعود باوری در ادیان؛ موحدیان
- المهدي الموعود المنتظر؛ نجم الدين عسكري
- چشم به راه مهدي؛ جمعی از نویسندگان

راه کار های اجرایی درس:

- برگزاری کلاس به همراه ارایه مقالات و کنفرانس دانش پژوهان خواهد بود.

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	ندارد

هدف: شناخت تحلیلی دانش پژوهان در باره مسایل مختلف تاریخ اهل بیت (ع) و حوادث دوران آنان.

سرفصل دروس:

- گونه‌شناسی کتاب‌های تحلیلی در باره اهل بیت (ع)
- گونه‌شناسی دوره‌های حضور اهل بیت (ع) (دوره حکومتی - دوره فرهنگی - دوره ابن‌الرضاها - دوره غیبت)
- تحلیل سیره اهل بیت (ع) به عنوان الگو (مبانی، حجیت، چگونگی و نظریه‌ها)
- تحلیل رابطه و تعامل اهل بیت (ع) و سیاست‌مداران، حاکمان و خلفا، امیران، قیام‌های شیعی و غیره
- تحلیل نقش و تأثیرگذاری اهل بیت (ع) در مسایل اجتماعی (طبقات اجتماعی، بحران‌های اجتماعی و غیره)
- تحلیل رابطه و تعامل اهل بیت (ع) و فرقه‌های شیعی

منابع پیشنهادی:

- الارشاد؛ شیخ مفید
- اعلام الوری، طبرسی
- اعیان الشیعة؛ سیدمحسن امین عاملی
- بحار الانوار؛ مجلسی
- تاریخ تحلیلی اسلام؛ شهیدی
- تاریخ سیاسی غیبت امام دوازدهم؛ جاسم حسین
- تاریخ عصر غیبت صفری؛ سید مسعود پور سید آقایی
- سازمان وکالت؛ محمد رضا جباری
- حیات فکری و سیاسی امامان شیعه؛ جعفریان
- الطبقات الکبری؛ ابن سعد
- الغدير؛ علامه امینی
- کشف الغمّه؛ اربلی
- مروج الذهب؛ مسعودی
- مکتب در فرآیند تکامل؛ سید حسین مدرسی
- مناقب؛ ابن شهر آشوب

راه کارهای اجرایی درس:

- برگزاری کلاس به همراه ارائه مقالات و کنفرانس توسط دانش پژوهان.

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: تبیین نقش و جایگاه مرجعیت علمی پیشوایان شیعه در جهان اسلام و دیدگاه‌های معاصران مسلمان در این زمینه.

سرفصل درس:

- کلیات: مفاهیم و مباحث مقدماتی
 - گستره مرجعیت علمی اهل بیت (ع)
 - علوم و معارف اسلامی (تفسیر، فقه، حدیث، کلام، عرفان و غیره)
 - علوم غیر اسلامی (طب، نجوم، شیمی، فلسفه، منطق و غیره)
 - تفکیک مرجعیت علمی از سایر بخش‌ها (آیت الله بروجردی، علامه سمنانی)
 - جایگاه علمی اهل بیت (ع) در عصر حضور
 - ارزیابی و بررسی متون مستند به امامان (ع)
 - ارزیابی و بررسی شخصیت‌های منسوب به مدرسه علمی امامان (ع)
 - رابطه امامان (ع) و اصحاب آنان با شخصیت‌های علمی دیگر
 - مرجعیت علمی اهل بیت (ع) در منابع اهل سنت
 - بازتاب روایات امامان (ع) در متون اهل سنت
 - بازتاب اندیشه‌های امامان نزد عرفا و متصوفه سنی
 - دیدگاه شیعیان دوازده امامی
 - دیدگاه‌های معاصران
 - امام خمینی (ره)
 - شهید صدر (ره)
 - شهید مطهری (ره)
 - نورالدین شیرازی (ره)
 - محمدرضا مظفر (ره)
- و ...

منابع پیشنهادی :

- شیعه؛ علامه طباطبایی (ره)
- مجموعه آثار؛ شهید مطهری (ره) ج ۲۱
- حول الولاية؛ شهید صدر (ره)
- عقاید الامامیه؛ مظفر (ره)
- الوحدة الاسلامیه؛ مجموعه مقالات
- کتاب‌های روایی شیعه و اهل سنت
- حدیث ثقلین؛ قوام الدین و شنوی
- زندگی آیت الله بروجردی؛ واعظ زاده خراسانی
- صحیفه نور؛ امام خمینی

راه کارهای اجرایی درس:

- برگزاری کلاس به همراه کنفرانس و ارائه تحقیقات.

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: شناخت منابع مربوط به تاریخ اهل بیت (ع) و روشهای نقد آنها.

سرفصل دروس:

- کلیات
- مفاهیم
- ملاکهای نقد
- روشهای نقد (ادبی، هرمنوتیک، زبان شناسی و ...)
- بررسی منابع منسوب به اهل بیت (ع)
- طبقه بندی منابع تاریخی اهل بیت (ع) و نقد آنها
- تاریخی، فرق و مذاهب، محلی، عمومی، شرح حال نگاری، ادبی، حدیث نگاری و ...
- پژوهش های معاصر (شیعی، سنی، خاور شناسان)

منابع پیشنهادی:

- اصول کافی
- بحار الانوار
- ینابیع المودة؛ قندوزی
- مناقب؛ ابن شهر آشوب
- طبقات؛ ابن شهر آشوب
- طبقات؛ ابن سعد
- سیر اعلام النبلاء
- تهذیب الکمال

- دائرة المعارفها
- تاریخ طبری
- تاریخ یعقوبی
- المنتظم ابن جوزی
- فرق الشیعه نوبختی
- حیات فکری سیاسی امامان شیعه؛ رسول جعفریان
- علی (ع) و بنوه؛ طه حسین
- جانشینی محمد (ص)؛ مادلونگ

راه کارهای اجرایی درس:

- برگزاری کلاس به همراه ارائه مقالات و کنفرانس توسط دانش پژوهان.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت روش‌ها، مکاتب و عرصه‌های تاریخی در زمینه‌های مختلف با تأکید بر مباحث فلسفه تاریخ و هرمنوتیک.

سرفصل دروس:

- مفاهیم و کلیات

- روش تحقیق پیشرفته

- چستی علم تاریخ

- علمیت تاریخ

- روش شناسی

- معرفت شناسی

- اخلاق در تحقیق

- اخلاق تحقیق (انگیزه معنوی، آزاد اندیشی علمی، صداقت، امانت، دقت و جدیت)

- روان شناسی تحقیق (تعامل روحی - روانی میان محقق، موضوع و فرآیند تحقیق)

- جامعه شناسی تحقیق (جامعه شناسی علم و معرفت، تعامل جامعه، محقق و موضوع)

- مکاتب روش شناسی

- پوزیتیویسم

- رئالیسم

- هرمنوتیک و....

- مکاتب تاریخ نگاری

- فلسفه، روشها و ویژگی‌های مکاتب

- عرصه‌های رایج در پژوهشهای تاریخی

- تاریخ شناسی

- تاریخ اجتماعی

- تاریخ فرهنگی

- جغرافیای تاریخی

- نسب شناسی
- قوم نگاری و
- عرصه‌های تازه در پژوهش‌های تاریخی
- فرهنگ شناسی
- مردم شناسی
- جامعه شناسی سیاسی
- روان شناسی اجتماعی
- زبان شناسی
- روان شناسی شخصیت و

منابع پیشنهادی:

- روش‌های پژوهش در تاریخ؛ شارل ساماران
- روش‌های کاربردی تحقیق؛ مصطفی ازکیا و...
- اصول و فنون پژوهش در گستره دین پژوهی؛ فرامرز قراملکی
- آیین نگارش تاریخ؛ رشید باسمی
- روش تحقیق در تاریخ نگاری؛ جهانگیر قائم مقامی
- تاریخ در ترازو؛ عبدالحسین زرین کوب
- تاریخ نگاری در اسلام؛ سید صادق سجادی و هادی عالم زاده
- مقدمه‌ای بر روش تحقیق در تاریخ؛ کلارک کتین
- مجله پژوهش و حوزه (ویژه روشهای پژوهش در تاریخ)
- چگونه تحقیق کنیم؛ سید عباس کاظمی
- مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی؛ محمدرضا حافظ نیا
- آشنایی مقدماتی با روش تحقیق در تاریخ؛ رسول جعفریان
- تاریخ تاریخ نگاری در اسلام؛ فرانس روزنتال
- نظریه‌های جامعه شناسی؛ غلام عباس توسلی
- روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی؛ باقر ساروخانی
- روشهای تحقیق در علوم اجتماعی
- روش‌های تحقیق و مأخذ شناسی؛ احمد رنجبر

راه کارهای اجرایی درس:

- برگزاری کلاس به همراه انجام نمونه کارهای تحقیقی توسط دانش پژوهان.

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: بررسی و نقد آثار مستشرقان به منظور دستیابی به روش‌ها، منابع و تحلیل‌های آنان و نقد آن.

سرفصل دروس:

- مفاهیم: (نقد - مستشرقان و...)
- نقد روش‌های خاورشناسان مانند (گلدزیهر، مادلونگ، کلبرگ، کرین، برناردلوتیس، ماسینیون، و لهاوزن دونالدسن)
- نقد تحلیل‌های خاورشناسان
- نقد منابع مورد استفاده آنان
- نقد دایرة المعارف‌ها

منابع پیشنهادی:

- عقیده الشیعه؛ دونالدسن
- تاریخ ملل و دول اسلامی؛ بروکمان
- از امامیه تا اثنی عشریه؛ اتان کلبرگ
- فرقه اسماعیلیه؛ مارشال هاجس
- تعالیم امام محمد باقر (ع)؛ ارزینا لالافی
- عقیده الشیعه؛ رونالدسن
- جانشینی محمد (ص)، مادلونگ
- تشیع؛ هانستین هالم
- مباحثه در مدینه؛ لونی ماسینیون
- اسلام و همبستگی جامعه؛ مونتگمری وات

- العقيدة و الشريعة؛ گلدزبهر
- الخوارج و الشيعة؛ ولهاوزن
- تاريخ شيعة و علل سقوط بني امية؛ ولهاوزن
- دائرة المعارف؛ امريكانا
- مطالعات غرب در خصوص اسلام تشيع؛ اتان كلبرگ
- مطالعات اسلامي در غرب انگليسي زبان؛ اسدي
- گذاري بر مطالعات شيعة در غرب؛ احمدوند
- رافضيان، يك بررسی مقدماتي؛ مونتگمري وات
- يك استاد غريب شيعة؛ اتان كلبرگ
- آل بويه؛ كلودكاهن

راه کارهای اجرایی درس:

- برگزاری کلاس به همراه ارائه مقالات و کنفرانس توسط دانش پژوهان.

ائمه (ع) و ادیان و مذاهب

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت دیدگاه متقابل ائمه (ع) و ادیان و مذاهب و تعامل بین آنان.

سرفصل دروس:

- کلیات

- مفاهیم (ملل ، نحل، احتجاج و)

- اجمالی درباره ملل و نحل عصر ائمه (ع)

- ائمه (ع) و ادیان آسمانی

- دیدگاه ائمه (ع) درباره ادیان

- دیدگاه پیروان ادیان درباره ائمه (ع)

- استنادات ائمه (ع) به آثار ادیان

- تعامل ائمه (ع) با پیروان ادیان

- ائمه (ع) و مکاتب الحادی (دهریون، زنادقه، مانویان و)

- ائمه (ع) و مذاهب غیر شیعی (فقهی و کلامی)

- دیدگاه ائمه (ع) درباره مذاهب غیر شیعی

- دیدگاه پیروان مذاهب غیر شیعی درباره ائمه (ع)

- تعامل ائمه (ع) با پیروان مذاهب غیر شیعی

- ائمه (ع) و مذاهب شیعی (کیسانیه، زیدیه، اسماعیلیه، واقفیه و)

- دیدگاه ائمه (ع) درباره مذاهب شیعی

- دیدگاه پیروان مذاهب شیعی درباره ائمه (ع)

- تعامل ائمه (ع) با پیروان مذاهب شیعی

- ائمه (ع) و امامیه

- ویژگی های شیعه از دیدگاه امامیه

- نقد رفتار شیعیان از سوی ائمه (ع)

منابع پیشنهادی:

- کتب ملل و نحل و فرقه شناسی
- فرق الشیعه: نوبختی
- اوائل المقالات: شیخ مفید
- المقالات و الفرق: اشعری قمی
- مقالات الاسلامیین: ابولحسن اشعری
- الفرق بین الفرق: بغدادی
- الفصل: ابن حزم
- الملل و النحل: شهرستانی
- الملل و النحل: جعفر سبحانی
- کتب حاوی احتجاجات
- الاحتجاج: طبرسی
- مجموعه مقالات سنت گفت و گو و مناظره با ادیان و مذاهب
- کتب تاریخ عمومی
- تاریخ: یعقوبی
- مروج الذهب: مسعودی
- المنتظم: ابن جوزی
- کتب تراجم و شرح حال
- وفيات الاعیان: ابن خلکان
- کتب زندگینامه نگاران ائمه (ع)
- ارشاد: شیخ مفید
- عیون اخبار الرضا (ع): صدوق
- اعلام الوری: طبرسی
- کشف الغمه: اربلی
- مناقب: ابن شهر آشوب
- بحار الانوار: مجلسی

راه کارهای اجرایی درس:

- برگزاری کلاس به همراه کنفرانس و ارائه تحقیقات.

تاریخ مهدویت

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: بررسی سیرتطور اندیشه مهدویت.

سرفصل دروس:

- کلیات
- مفاهیم اولیه
- مهدویت، ادیان، فرق، غیبت صغری، منجی، موعود، مسیح، رجال، سفیانی
- آموزه‌های موعود و منجی در ادیان پیش از اسلام
- مهدویت در قرآن و روایات
- سیر تطور اندیشه مهدویت در فرق اسلامی
- فرق شیعی (زیدیه، اسماعیلیه، کیسانیه، واقفیه، امامیه، گرایش‌های معاصر)
- فرق غیر شیعی
- عرفان و تصوف
- ادعای مهدویت
- پیش از تولد حضرت مهدی (عج) (انتساب ادعای: محمد حنفیه، نفس زکیه، عمر بن عبدالعزیز و ...)
- در دوره غیبت کبری (عبیداله مهدی، محمد بن تومرت، مصری سودانی و ...)
- پیامدها و آسیب شناسی تاریخی مهدویت (با تکیه بر آموزه‌هایی چون علائم الظهور، رؤیت، بازاری شدن اندیشه مهدویت و ...)
- انتظار و بازتاب آن در اعتقادات و آداب و رسوم
- تشکیل حکومت و احکام حکومتی
- خوش بینی به فرجام تاریخ
- علائم ظهور
- مسأله رؤیت

منابع پیشنهادی:

- الغيبة؛ نعمانی
- الغيبة؛ شیخ طوسی
- الارشاد؛ شیخ مفید
- الفصول العشرة فی الغيبة؛ شیخ مفید
- کمال الدین و تمام النعمة؛ شیخ صدوق
- تاریخ الغيبة الصفری؛ سید محمد صدر
- تاریخ الغيبة الكبرى؛ سید محمد صدر
- الامام المهدي من المهد الى الظهور؛ سید کاظم قزوینی
- المهدي المنتظر عند الشيعة
- الاثنی عشریة؛ جواد علی
- شرح الاخبار؛ قاضی نعمان
- المهدي و المهديه؛ احمد امین
- منتخب الاثر فی الامام الثاني عشر؛ لطف الله صافی
- فرق الشيعة؛ نوبختی
- دعوی السفارة فی الغيبة الكبرى؛ محمد سند
- چشم به راه مهدي؛ جمعی از نویسندگان
- تاریخ سیاسی غیبت امام دوازدهم؛ جاسم حسین

راه کارهای اجرایی درس:

- برگزاری کلاس به همراه کنفرانس و ارائه تحقیقات.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف: بررسی و تحلیل دیدگاه و نقش اهل بیت (ع) در تمدن اسلامی.

سرفصل دروس:

- کلیات
- مفاهیم
- شاخصه های تمدن اسلامی
- منبع شناسی
- تمدن اسلامی در روایات اهل بیت (ع) (مبانی، عوامل سازنده، شکوفایی، آفات تمدن اسلامی و ...)
- نقش اهل بیت (ع) در تمدن اسلامی (علوم، سیاست، تشکیلات، هنر و معماری عمران و آبادانی و...)
- اخلاق دینی در گسترش تمدن اسلامی با تکیه بر آموزه های اهل بیت (ع)

منابع پیشنهادی :

- مجامع حدیثی شیعه: کتب اربعه، وسایل الشیعه، مستدرک الوسائل، الوافی، بحار الانوار، سنن النبی
- دانشنامه اصولیان شیعه؛ محمد رضا ضمیری
- ادوار فقه؛ علی اکبر شهایی
- ادوار فقه؛ محمد ابراهیم جناتی
- طبقات الفقهاء؛ جعفر سبحانی
- طبقات مفسران شیعه؛ عقیقی بخشایشی
- علم حدیث؛ مجید معارف، کاظم مدیر شانه چی
- تاریخ فلسفه اسلامی؛ اسحاق حسینی کوهساری، محمد شریف
- فلاسفة الشيعة؛ عبدالله نعمه
- فرهنگ و تمدن اسلامی؛ محمدرضا کاشفی
- فرهنگ و تمدن اسلامی؛ علی اکبر ولایتی

- دانشنامه امام علی (ع)؛ پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه
- فرهنگ فرق اسلامی؛ محمد جواد مشکور
- تعلیم و تربیت در اسلام؛ علی اکبر حسینی
- مکارم الاخلاق؛ شیخ طوسی
- تفسیر منسوب به امام حسن عسکری (ع)
- تاریخ علم کلام؛ علی ربانی گلپایگانی
- توحید مفضل
- موسوعه الامام علی بن ابیطالب؛ محمد ری شهری
- نظریه های تمدن؛ فوکو تساوا
- تاریخ اندیشه های کلامی در اسلام؛ عبدالرحمان بدوی
- الفلسفة الالهية و الامام الرضا (ع)؛ عبدالله جوادی آملی
- اخلاق اسلامی؛ محمد باقر مجلسی ترجمه (ج ۱۵ بحار)
- جامع السعادات؛ ملا مهدی نراقی
- سلوک عرفانی در سیره اهل بیت (ع)؛ حسین علی بحرانی، ترجمه علی شیروانی
- بنیادهای اخلاق اسلامی؛ عبدالله بشیر

راه کارهای اجرایی درس:

- برگزاری کلاس به همراه کنفرانس و آرایه تحقیقات.

نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	ندارد
تعداد واحد:	۲

هدف: آشنایی با شیوه استنباط نظام سیاسی اسلام از سنت و تحلیل تفکر سیاسی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع).

سرفصل دروس:

- کلیات

تبیین تمایز میان اندیشه سیاسی و نظریه سیاسی و نیز جایگاه فقه سیاسی، فلسفه سیاسی، کلام سیاسی و دیگر دانش‌های سیاسی نزد اهل بیت (ع)

- روش‌شناسی اندیشه سیاسی (اهم روش‌ها مورد بحث قرار گیرد به گونه‌ای که هر یک از دانش‌پژوهان بتوانند با استفاده از یک روش، پژوهش‌ها و تکالیف این درس را دنبال کنند؛ روش‌شناسی‌های اسلامی و غربی هر دو مورد توجه قرار گیرد)

- بررسی دلایل وجوب وجود دولت از منظر و در سیره معصومین (ع)

- عناصر و نهادهای نظام سیاسی در اندیشه و سیره اهل بیت (ع)

- مسأله مرزهای عقیدتی و جغرافیایی در دولت اسلامی از منظر و در سیره معصومین (ع)

- جایگاه نخبگان، بزرگان، اقلیتهای دینی و غیر دینی، زنان و مردم در دولت اسلامی از منظر معصومین (ع)

- مسأله مشروعیت و نصب الهی و شرایط رهبر و کارگزاران نظام سیاسی

- حوزه عمومی و خصوصی و دامنه اختیارات و وظایف دولت اسلامی از منظر معصومین (ع) و بحث عدالت

- مباحث مربوط به نقش مردم در نظام سیاسی اسلام و حقوق شهروندی (از قبیل بیعت، شوری و مشورت،

نصیحت، مردم‌سالاری و اقتدارگرایی، آزادی، امر به معروف و نهی از منکر، حق انتقاد، اعتراض و انقلاب در

نظام سیاسی از منظر معصومین (ع)

- پیوند اخلاق و سیاست در اندیشه اهل بیت (ع)

منابع پیشنهادی:

اصلی:

- قرآن، سیره پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) بویژه در دوره حکومت

- نهج البلاغه بویژه عهد مالک اشتر

- مکاتیب الرسول و رساله حقوق امام سجاده(ع)

فرعی:

- تفاسیر قرآن
- شروح نهج البلاغه
- دراسات فی ولایة الفقیه و فقه الدوله
- اصول الفکر السیاسی فی القرآن المکی
- مجموعه الوثائق السیاسیه للعهد النبوی
- الخلافة الراشدة الاسلام و اصول الحکم
- حیات فکری و سیاسی امامان شیعه

راه کارهای اجرایی درس:

- برگزاری کلاس به همراه کنفرانس و آرایه تحقیقات.

تعداد واحد:	۲
عنوان واحد:	نظری
پیشیاز:	ندارد

هدف: ایجاد توانایی نقد و بررسی دیدگاه های معاصر درباره اهل بیت (ع).

سر فصل دروس:

- کلیات (مفاهیم اساسی و مباحث مقدماتی)
- زمینه های تاریخی طرح دیدگاه های جدید در تحلیل تاریخ اهل بیت (ع):
- روابط و درگیری نزدیک شیعه و اهل سنت، بیدایش جریان های بیناد گرا در بین اهل سنت و ...
- استمرار و گسترش جریان دفاع کلامی از اهل بیت (ع) و موقعیت دینی آنها: المراجعات، الغدیر و ...
- دیدگاه نقش سیاسی، اجتماعی امامان شیعه (ع)
- رویکرد شیعه به مطالعه تاریخ و سیره اهل بیت (ع)
 - رویکرد توصیفی
 - رویکرد انتقادی
- رویکرد اهل سنت به مطالعه تاریخ و سیره اهل بیت (ع)
 - رویکرد توصیفی
 - رویکرد انتقادی

منابع پیشنهادی:

- الشخصية المحمدية و حل اللغز المقدس؛ معروف الرصافي
- ثورة الحسين، واقعه كربلاء، انصار الحسين؛ محمد مهدي شمس الدين
- الامام الصادق (ع)؛ محمد ابو زهره
- المراجعات، النص و الاجتهاد؛ عبدالحسين شرف الدين
- اهل البيت تنوع ادوار و وحدة هدف، بحث الحول المهدي، نشأة التشيع و الشيعة، فدك في التاريخ؛ محمد باقر صدر
- تاريخ الغيبة تاريخ الظهور؛ محمد مهدي الصدر
- المرأة مع النبي في حياته و شريعته؛ بنت الهدى صدر

- مع المصطفی؛ عائشه بنت الشاطی
- الامام جعفر الصادق(ع)؛ عبدالحلیم الجندی
- فاطمة الزهراء(علیها السلام)؛ محمد حسین فضل الله
- السيدة فاطمة الزهراء(علیها السلام)؛ محمد بیومی مهران
- تاسیس الشیعه للعلوم الاسلامیه؛ سید حسن صدر
- شهید جاوید؛ صالحی نجف آبادی
- حماسه حسینی، سیره نبوی، جاذبه و دافعه علی(ع)؛ مرتضی مطهری
- تشیع علوی و صفوی، فاطمه فاطمه(علیها السلام) است، حسین وارث آدم؛ علی شریعتی
- حیات فکری و سیاسی امامان شیعه، مقالات تاریخی، تاریخ تشیع در ایران؛ رسول جعفریان
- تطور الفکر السياسي الشیعی؛ احمد الکاتب
- الغدیر؛ عبدالحسین امینی
- تفسیر روح المعانی (ذیل آیات مربوط به اهل بیت(ع))؛ آلوسی
- تفسیر المنار(ذیل آیات مربوط به اهل بیت(ع))؛ رشید رضا
- المهدي المنتظر(عج) عند الشیعه الامامیه؛ جواد علی

راه کارهای اجرایی درس:

- برگزاری کلاس به همراه کنفرانس و ارائه تحقیقات.

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: بررسی پراکندگی شیعه و سیر پیشرفت، و گسترش تشیع در سرزمین‌های مختلف.

سرفصل:

- کلیات:

- مفاهیم
- رابطه جغرافیای انسانی با شاخصه‌های همسو
- نمودار تاریخی پراکندگی شیعه در بین قبایل عرب
- سیر پیشرفت و گسترش تشیع در بین ملت‌های غیر عرب (شرق و غرب خلافت)
- طبقه بندی گونه‌های تشیع در جغرافیای انسانی شیعه

منابع پیشنهادی:

- جغرافیای انسانی شیعه؛ رسول جعفریان
- منتقلة الطالبیه (مهاجران آل ابوطالب)
- تاریخ تشیع در ایران؛ رسول جعفریان
- عمدة الطالب فی انساب آل ابی طالب؛ ابن عنبه
- تشیع در هند؛ سید اظهر حسین
- تشیع در مصر
- فرق الشیعه؛ نوبختی
- جغرافیای تاریخی کشورهای اسلامی؛ حسین قره چانلو
- معجم البلدان؛ یاقوت حموی
- تاریخ قم؛ حسن قمی
- طبقات الامم؛ قاضی صاعد اندلسی
- معجم قبایل العرب؛ رضا کحاله
- دائرة المعارف تشیع
- دائرة المعارف بزرگ اسلامی
- دائرة المعارف الاسلامیه الشیعه؛ حسن الامین
- دائرة المعارف الاسلامیه الشیعه؛ شیخ حسن اعلمی

راه کارهای اجرایی درس:

- برگزاری کلاس به همراه کنفرانس و ارائه تحقیقات.